

Gall Anonim, Kadłubek, Długosz... A teraz my!

**Materiały edukacyjne z zakresu
dziedzictwa kulturowego**

**NARODOWY INSTYTUT
DZIEDZICTWA**
NATIONAL HERITAGE BOARD OF POLAND

Cykl integrujący lekcje języka polskiego i historii w gimnazjum

Poniższe propozycje scenariuszy lekcji łączą treści nauczania z zakresu historii i języka polskiego. Zajęcia mają pogłębiać zainteresowanie dziedzictwem kulturowym – sprzyja temu atmosfera zabawy i sportowej rywalizacji, a także zainspirować do tworzenia przez uczniów własnych utworów literackich, publicystycznych i plastycznych.

Podstawa programowa – III etap edukacyjny

HISTORIA

Cele kształcenia – wymagania ogólne

Uczeń:

- dostrzega zmiany w życiu społecznym oraz ciągłość w rozwoju kulturowym i cywilizacyjnym;
- wyszukuje oraz porównuje informacje pozyskane z różnych źródeł i formułuje wnioski;
- wyjaśnia znaczenie poznawania przeszłości dla rozumienia świata współczesnego;
- tworzy narrację historyczną, integrując informacje pozyskane z różnych źródeł.

Treści kształcenia – wymagania szczegółowe

Uczeń:

- 12.3.** rozpoznaje zabytki kultury średniowiecza, wskazując różnice pomiędzy stylem romańskim a stylem gotyckim, z uwzględnieniem przykładów z własnego regionu;
- 19.5.** rozpoznaje reprezentatywne obiekty sztuki renesansowej na ziemiach polskich ze szczególnym uwzględnieniem własnego regionu;
- 20.5.** rozpoznaje charakterystyczne cechy kultury baroku, odwołując się do przykładów architektury i sztuki we własnym regionie;
- 26.4.** rozpoznaje charakterystyczne cechy polskiego oświecenia i charakteryzuje przykłady sztuki okresu klasycyzmu z uwzględnieniem własnego regionu;
- 33.3.** ocenia osiągnięcia Królestwa Polskiego w gospodarce, kulturze i szkolnictwie.

JĘZYK POLSKI

Cele kształcenia – wymagania ogólne

Uczeń:

- doskonali sprawność analizy i interpretacji tekstów kultury;
- zyskuje świadomość funkcji środków językowych, które służą formułowaniu wypowiedzi.

Treści kształcenia – wymagania szczegółowe

Uczeń:

I.1.2. wyszukuje w wypowiedzi potrzebne informacje;

I.1.10. rozróżnia gatunki publicystyczne prasowe, radiowe i telewizyjne (artykuł, wywiad, reportaż);

III.1.2. stosuje zasady organizacji tekstu zgodne z wymogami gatunku, tworząc spójną pod względem logicznym i składniowym wypowiedź na zadany temat;

III.1.4. dokonuje starannej redakcji tekstu napisanego ręcznie i na komputerze;

III.1.8. świadomie, odpowiedzialnie, selektywnie korzysta (jako odbiorca i nadawca) z elektronicznych środków przekazywania informacji, w tym z Internetu, sprawnie posługuje się oficjalną i nieoficjalną odmianą polszczyzny; zna granice stosowania slangu młodzieżowego;

III.2.3. tworząc wypowiedzi, dąży do precyzyjnego wystawiania się; świadomie dobiera synonimy i antonimy dla wyrażenia zamierzonych treści; stosuje związki frazeologiczne, rozumiejąc ich znaczenie;

III.2.10. operuje słownictwem z określonych kręgów tematycznych (na tym etapie rozwijanym i koncentrującym się przede wszystkim wokół tematów: rozwój psychiczny, moralny i fizyczny człowieka; społeczeństwo i kultura; region i Polska);

SP II.2.11. identyfikuje: opowiadanie, powieść, baśń, legendę, mit, bajkę, fraszkę, wiersz, przysłowie, komiks.

Gall Anonim, Kadłubek, Długosz... A teraz my!

Podczas tej lekcji uczniowie wykorzystają doświadczenia z pierwszych zajęć, by stworzyć w grupach różnego typu artykuły do specjalnego wydania gazetki szkolnej.

Nauczyciel dzieli klasę na grupy w zależności od zdolności i zainteresowań uczniów. Zadania mają bardzo różnorodny charakter i każdy uczeń może wykonywać zadania na poziomie swoich możliwości.

CEL OGÓLNY

Rozwinięcie umiejętności tworzenia tekstów literackich i publicystycznych z wykorzystaniem wiedzy o znaczeniu dziedzictwa kulturowego.

CELE OPERACYJNE LEKCJI

Po lekcji uczeń:

- redaguje atrakcyjne teksty literackie i publicystyczne o tematyce historycznej,
- ma świadomość wartości materialnych świadectw historii dla współczesnego świata,
- świadomie wykorzystuje informacje zdobyte podczas lekcji i wyszukane w Internecie,
- stosuje różne środki językowe dla osiągnięcia zamierzonego celu,
- sprawnie redaguje tekst,
- umie współpracować w grupie podczas wykonywania zadań.

WYKAZ NABYWANYCH UMIEJĘTNOŚCI

- tworzenie tekstu w formie utworu poetyckiego, opowiadania, komiksu, wywiadu, demotywatora, reportażu,
- korzystanie z wiadomości na temat dziedzictwa narodowego,
- dobieranie odpowiednich środków wyrazu i formatowanie tekstu w zależności od formy wypowiedzi,
- współpraca w grupie.

METODY NAUCZANIA

Rozmowa nauczająca, praca w grupach, działania praktyczne.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE

Instrukcje pracy dla poszczególnych grup (**załączniki do lekcji 2**).

PRZEBIEG LEKCJI

Część 1

Wprowadzenie

Nauczyciel wyjaśnia, jaki będzie przebieg i cel zajęć.

Dzieli klasę na grupy i przydziela poszczególnym grupom zadania, wybierając najciekawsze pomysły zgłoszone podczas „burzy mózgów” i zaproponowane przez siebie. Podział na grupy i ich liczebność zależy od zainteresowań uczniów, ich zdolności językowych, informatycznych i plastycznych oraz umiejętności interpersonalnych.

Każda grupa otrzymuje jasne instrukcje i materiały pomocnicze przygotowane przez nauczyciela. W trakcie zajęć nauczyciel monitoruje na bieżąco pracę grup, udziela odpowiedzi na pytania, pomaga rozstrzygać wątpliwości. W razie potrzeby uczniowie mogą korzystać z Internetu, by znaleźć informacje potrzebne im do tworzenia tekstu.

Część 2

Praca w grupach

Przykładowe zadania i instrukcje pracy dla grup.

Grupa 1

Stwórzcie limeryki związane ze znanymi polskimi zabytkami. *Instrukcja w załączniku do lekcji 2.*

Grupa 2

Stwórzcie moskaliki związane ze słynnymi polskimi zabytkami. *Instrukcja w załączniku do lekcji 2.*

Grupa 3

Napiszcie opowiadanie kryminalne (lub opowiadanie fantastyczno-historyczne), rozwijając podany wstęp. *Instrukcja w załączniku do lekcji 2.*

Grupa 4

Wywiad

Wyobraźcie sobie, że odbywacie po współczesnym zamku w Malborku spacer z architektem, który kierował pracami przy budowie zamku w XIV wieku. Zapiszcie swoją rozmowę z nim.

Instrukcja w załączniku do lekcji 2.

Grupa 5

Komiks „Nie tylko złoty pociąg...”

Stwórzcie komiks opowiadający o tym, w jaki sposób, podczas wycieczki klasowej do Książa, przypadkowo odkryliście zaginiony w czasie II wojny światowej obraz Rafaela „Portret młodzińca”. *Instrukcja w załączniku do lekcji 2.*

Grupa 6

Wykorzystajcie zdjęcia do stworzenia demotywatorów. *Instrukcja w załączniku do lekcji 2.*

Grupa 7

Ułóżcie krzyżówkę, wykreślankę lub rebusy związane z wybranymi zabytkami.

Grupa 8*

Zadanie wymaga szczególnych umiejętności pisania – można je zaproponować, jeśli w klasie znajduje się grupa uczniów zainteresowanych dziennikarstwem. *Instrukcja w załączniku do lekcji 2.*

Część 3

Podsumowanie

Poszczególne grupy przedstawiają swoje prace. Uczniowie i nauczyciel komentują wady i zalety. Po ocenie i korekcie prac zebrane materiały można wydać jako dodatek do gazetki szkolnej lub rozpowszechnić w wersji elektronicznej.

ZADANIE DOMOWE

Korekta prac wykonanych podczas lekcji zgodnie z sugestiami uczniów i wskazówkami nauczyciela.

ZAŁĄCZNIK

GRUPA 1

Stwórzcie limeryki związane ze słynnymi polskimi zabytkami.

Limeryk to wierszyk o charakterze humorystycznym składający się z 5 wersów o układzie rymów AABBA. Pierwszy wers wprowadza bohatera i miejsce akcji. Kolejne wersy przedstawiają jakąś przygodę bohatera, a ostatni wers zawiera puentę.

Przykład limeryku historycznego:

*Lat tysiące temu wódz osady w Biskupinie
Rzekł: „Jakże to, nasz czas tak szybko minie?”
Zwołał szybko walne zgromadzenie
I powiedział: „Pomyślmy o skansenie!”
I do dziś pamięć o nich nie ginie!*
(źródło własne)

GRUPA 2

Stwórzcie moskaliki związane ze słynnymi polskimi zabytkami.

Moskalik to czterowersowy, humorystyczny wierszyk o układzie rymów abab. W dwóch pierwszych wersach, zaczynając od sformułowania *Kto powiedział, że ...* lub podobnego, umieszcza się jakąś opinię, najczęściej zawierającą w sobie nazwę narodu czy plemienia. W trzeciej – groźbę dla tego, kto będzie ją wygłaszał i w czwartej – miejsce, gdzie zostanie ona zrealizowana (zazwyczaj jest to kościół albo inny budynek kościelny).

Przykład moskaliku:

*Kto mi powie, że mieszkańcy Koziej Wólki
Mają z zabytkami problemy duże,
Temu porysuję ekran komórki
Przed ołtarzem na Jasnej Górze.*
(źródło własne)

GRUPA 3

Napiszcie opowiadanie kryminalne (lub opowiadanie fantastyczno-historyczne), rozwijając podany wstęp.

Propozycja wstępu.

Był późny listopadowy wieczór. Ostatnia grupa turystów już dawno opuściła teren wielickiej kopalni. Jej wnętrza, w dzień wypełnione nawoływaniem dorosłych, wrzawą dzieci, błyskami aparatów fotograficznych, teraz były ciche jak śpiące dziecko. Strażnik wyruszył na wieczorny obchód, upewnić się, że wszystkie światła zostały zgazzone. Kiedy mijał pogrążoną w ciemności halę, do jego uszu dobiegł charakterystyczny dźwięk. Zamartw w przerażeniu.

– To niemożliwe! O tej porze jedzie winda?! W dodatku do góry?!

W tym momencie hałas umilkł i drzwi windy rozsunęły się...

(źródło własne)

GRUPA 4

Wyobraźcie sobie, że odbywacie spacer z architektem po współczesnym zamku w Malborku, który kierował pracami przy jego zamku w XIV wieku. Zapiszcie swoją rozmowę z nim. Zapoznajcie się najpierw z podstawowymi faktami na temat historii zamku.

Budowa zamku

Gotycki zamek w Malborku wzniesiony przez Krzyżaków w latach 1274–1457 jest jedną z największych twierdz średniowiecznej Europy i przykładem średniowiecznej architektury obronnej. W latach 1309–1457 był siedzibą mistrzów Zakonu Krzyżackiego i stolicą Państwa Krzyżackiego. W latach 1457–1772 z tego miejsca panowali wojewodowie malborscy. W 1961 roku utworzono Muzeum Zamkowe, a w grudniu 1997 roku zamek został wpisany na listę światowego dziedzictwa kulturowego UNESCO. Budowa zamku w Malborku trwała od końca XIII w do połowy XV wieku. Jego powstanie ściśle wiąże się z Zakonem Szpitala Najświętszej Marii Panny Domu Niemieckiego – bardziej znanym w Polsce jako Zakon Krzyżacki. Zespół obrony Malborka został usytuowany w miejscu o szczególnych naturalnych właściwościach obronnych. Zbudowano go na północnym krańcu stosunkowo wąskiego półwyspu, otoczonego z dwóch stron rzeką Nogat (od zachodu i częściowo od północy) oraz obszerną podmokłą doliną (od północnego wschodu i wschodu). Jedynie od strony południowej istniało dogodne wejście, które ograniczono budując zespół murów obronnych i fos. Tą doliną płynął dawniej niewielki ciek, czytelny jeszcze na planach z XIX wieku, odprowadzający wody z okolicznych bagien. Usypana w poprzek doliny w XII w. grobla kanału Młynówki utworzyła obszerne jezioro, widoczne na najstarszych zachowanych widokach Malborka z XV w i na planach z czasów wojen polsko-szwedzkich. Było ono dodatkowym elementem obronnym. Najwyżej wypiętrzony punkt terenowy, przypuszczalnie oddzielony naturalnymi obniżeniami od półwyspu, znajdował się w miejscu dzisiejszego Zamku Wysokiego. Tu właśnie, w 1278 roku Krzyżacy rozpoczęli wznoszenie zamku.

za stronę: <http://www.zamek.malbork.com.pl/index.php?treeid=48>

GRUPA 5

Narysujcie komiks opowiadający o tym, jak w trakcie wycieczki klasowej do Książa przypadkowo odkryliście zaginiony w czasie II wojny światowej obraz Rafaela „Portret młodzieńca”.

Obraz Rafaela znajdował się przed wojną w Muzeum Czartoryskich w Krakowie. Zaginął w 1945 roku, do dziś nie został odnaleziony. wikipedia.org

GRUPA 6

Wykorzystajcie zdjęcia do stworzenia demotyatorów, czyli wymownych obrazków z ciekawym komentarzem, zwykle na czarnym tle.

Przykład ►

(źródło własne)

zdjęcia do wykorzystania

Projekt Arado - zaginione laboratorium Hitlera (Kamienna Góra)

Zamek Chojnik

Biskupin

(zdjęcia - źródło własne)

GRUPA 8*

Napiszcie reportaż z rekonstrukcji bitwy pod Grunwaldem.

18 lipca o godz. 15.00 2015 roku pod Grunwaldem po raz osiemnasty odbyła się rekonstrukcja słynnej bitwy, na którą zjechali pasjonaci z całego kraju.

Korzystając ze zdjęć, wyobraźcie sobie, że także tam jesteście i macie napisać reportaż o przebiegu tego wydarzenia. Możecie wczuć się w rolę osób uchwyconych przez fotografa, udzielić w ich imieniu krótkich wywiadów reporterowi.

Wykorzystajcie informacje o programie imprezy umieszczone na stronie:

<http://www.grunwald1410.pl/index.php?cat=2>.

źródło zdjęć: <http://orientacja.pl/74372-285807,18-Inscenizacja-Bitwy-pod-Grunwaldem,1910932.html>